

Norske frivillige i England under siste verdenskrig.

I tilsvar til meg i Morgenbladet 6. ds. skriver Truls Dahl bl.a. at de norske hærstyrker i England utgjorde 40 000 menn. Jeg skjønner ikke hvor han har dette tall fra. Om "brigaden" opplyser nemlig generalmajor A.D. Dahl i Morgenbladet 25/5 1982: "Som man skal se er det noe oppskrytt å benevne denne styrke en "hær" Det samlede antall utgjorde 1. mai 1945 3927 hoder, hvorav en ikke ubetydelig del ikke egnet seg som feitsoldater.." Dette korresponderer med C.J. Hambro: "Drømmere og dåsmenn" s. 169: "Selv ved frigjøringen var "brigaden" en minimal militær enhet." I "frigjøringen av Finnmark" s. 50 forteller general Trygve Sandvik at "brigaden" høsten 1944 foruten stab utgjorde 1440 menn.

Spørsmålet om norske frivilliges stilling har vært behandlet av norsk rett i juni 1956. Ved Lofoten herredsrett anla nemlig en NS-sakfører B.V. erstatning mot den norske stat for at han under raidet mot Lofoten i mars 1941 ble bortført til England og internert for krigens varighet på Isle of Man. Under raidet deltok 52 nordmenn, bl.a. Martin Linge. Regjeringsadvokaten førte saken for Staten. Ifølge Lofotpostens saksreferat 27/6 1956 sa regjeringsadvokaten bl.a.: "Vi kan slå fast at Martin Linge deltok med sine karer, men ikke under norsk kommando. De lokalkjente losere som førte båtene inn i de forskjellige havner i Lofoten opererte som privatpersoner og ikke i noe ansvarlig norsk navn." Retten tok regjeringsadvokatens anførsler til følge og Staten ble frifunnet for erstatningsplikt. Norsk domstol har dermed fastslått at nordmenn som under siste krig deltok på britisk side ikke var å anse som krigsdeltagere for Norge, bl.a. fordi de stod under britisk kommando. Rettens avgjørelse var utvilsomt riktig, jfr. Trygve Lie i "Hjemover" s. 185: "De norske hær og luftstridskrefter sto imidlertid under britisk kontroll og kunne ikke forlate Storbritania uten samtykke av britiske myndigheter." At norske eksilmyndigheter ble holdt helt utenfor operasjoner hvor norske frivillige deltok fremgår også av Trygve Lies telegram til Stockholmslegasjonen 16/2 1943: "Statsministeren og jeg ønsker gjerne bragt til kretsens kunnskap at hvor ufatelig det kan høres ut, hadde ingen av oss kjennskap til Majavatn- og Bitternsaken før vi fikk melding herom hjemmefra..Heller ikke har vi hatt kjennskap til Telavåg og Rjukansaken. Hverken forberedelsen til ekspedisjonene eller valg av personer har vi vært kjent med." I note 26 s. 377 forteller S. Kjelstadli i sin doktoravhandling "Hjemmestyrkene" at da kaptein Jakob Schive (en av Milorgs grunnleggere) i London spurte den britiske capt. Ram om man akttet å foreta invasjon i Norge, svarte Ram: "Det er ikke sikkert, og det kan jeg si Dem at, i så tilfelle ville hverken norsk general eller norsk myndighet få vite noe om det." Kaptein Schive beklager også i sin bok "20 år etter" s. 29 at det "for de norskes vedkommende var utilfredsstillende at ingen norsk myndighet kjente til noe." La meg også få henvise til Johan Nygaardsvolds nyss utkomne opptegnelser fra London-tiden, hvor han med dårlig skjult bitterhet beklager (s. 217) at nordmennene i Eng!and"bare ble rådgivere og ærendsgutter" for de allierte, militærledere. "De allierte, Storbritania og USA skulle befri Norge og vi skulle bare være rådgivere" beretter Nygaardsvold.

Truls Dahl reiser også spørsmålet om de ~~så~~ nordmenn som deltok på britisk side brøt folkeretten. Nei, fordi de i folkerettslig forstand var å betrakte som britiske krigsmenn, jfr. folkerettseksperten dr. Waltzog i Recht der Landkriegführung, s. 20: "Trer en fransk-mann inn i den engelske forsvarsmakt, så er han dermed engelsk soldat."

Uten forkleinelse for Truls Dahl så tillater jeg meg å mene at Kong Haakon og den britiske ambassadør i Norge, sir L. Collier, hadde en noe bedre innsikt i folkerettslige termini enn Dahl. Når både Kong Haakon - ikke som privatperson, men qua Norges Konge - og den britiske Oslo-ambassadør uttalte at norske borgere frivillig deltok i de britiske styrker, så kan jeg ikke som Truls Dahl ignorere disse herrers syn.

Advokat Sverre Hartmann hevder i "Søkelys på 1940" at brudd på kapitulasjonsavtalen av 10/6 1940 betyr "war crime", jfr. også den verdenskjente engelske folkerettsekspert prof. Carr som i "The Twenty Years Crisis 1919/39" s. 232 har anført bl.a.: "The rule "pacta sunt servanda" (regelen om traktaters hellighet og ukrenkelighet) is not merely a fundamental rule of international law, but the cornerstone of international society" Professor. Castberg uttaler om samme spørsmål i "Folkerett" s.41: "Nu for tiden møtes selv de mest